

Ewa Szadzińska

"Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna. Z serii szkice, rozprawy, studia", Stanisław Palka, Gdańsk 2006 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (30-31), 255-258

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ewa Szadzińska

Recenzja książki: Stanisław Palka, Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna. Z serii szkice, rozprawy, studia.

Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006, ss.149.

Prace z zakresu metodologii zawsze wzbudzają zainteresowanie, ponieważ od wiedzy z tego zakresu zależy wiarygodność wyników badań. Niektóre z kontrowersyjnych zagadnień dostrzeganych przez badawczy w metodologii pedagogiki i metodologii badań pedagogicznych, mogą być rozstrzygnięte, dzięki analizie dokonanej przez autora pracy Stanisława Palkę. Tytuł książki „Metodologia Badania Praktyka pedagogiczna” wskazuje na obszary tematyczne, do których odnosi się treść pracy.

Praca składa się z wprowadzenia, sześciu rozdziałów zakończenia, zalecanej literatury oraz indeksu osób i rzeczowego. Układ treści w książce nie jest systematycznym wykładem z zakresu metodologii pedagogiki i badań pedagogicznych, jak wskazuje sam autor, lecz zbiorem sześciu szkiców. We wprowadzeniu autor książki przedstawił przyjęte założenia dotyczące dziedziny poznania pedagogicznego oraz podstawowe zagadnienia z zakresu metodologii pedagogiki i badań pedagogicznych. Tak jednoznaczne określenie założeń umożliwia czytelnikowi dokładne zrozumienie stanowiska autora pracy przy rozwiązywaniu podjętych problemów. Ponadto wymieniona we wprowadzeniu tematyka poszczególnych części ułatwia całościowe spojrzenie na treść książki.

Autor w pierwszej części, ukazuje rangę problemu badawczego, składnika badań naukowych „...nadający im sens i wartość poznawczą” (s.41). Przedstawione zatem ustalenia dotyczące formułowania problemów są bardzo ważne dla przebiegu badań naukowych. Z zakresu logiki autor wskazuje argumenty za formułowaniem głównego problemu badawczego w postaci pytań dopełnienia. Porównanie typologii problemów badawczych istniejących w metodologii badań przedstawione w tekście z rodzajami problemów badawczych opracowanymi przez Stanisława Palkę, daje sposobność do dostrzeżenia różnicowania przedmiotu badań pedagogiki ze względu na walory poznawcze. walorów poznawczych oraz wykorzystanie w praktyce. Bardzo pomocne w zrozumieniu istoty wymienionych rodzajów problemów są zaprezentowane przykłady problemów z realizowanych badań naukowych. W kolejnej części pracy przedstawiono empiryczne badania

ilościowe i jakościowe w pedagogice. Zebrane określenia pojęcia empiryzmu ukazują, iż doświadczenie i związana z nim obserwacja należy do „najbardziej pierwotnych aktów poznawczych człowieka” i ma duże znaczenie jako sposób poznawania rzeczywistości pedagogicznej. Autor pracy profesor Stanisław Palka jednoznacznie określa przyjęte stanowisko w swoich rozważaniach – umiarkowaną wersję empiryzmu genetycznego i metodologicznego. Stąd wynika uznanie dla komplementarności badań empirycznych ilościowych i jakościowych. Wartość wiązania obu typów badań ukazują uzasadnienia przedstawione przez autora pracy. Uzasadnienia te odnoszą się do obiektów poznania, do celów poznania pedagogicznego oraz przekształcania danych jakościowych w ilościowe i odwrotnie.

Ważność poznania pedagogicznego nieograniczonego czasowo ani przestrzennie wymaga zdaniem autora pracy, prowadzenia badań porównawczych w pedagogice oraz wiązania badań pedagogicznych z badaniami historycznymi. tej części pracy scharakteryzowano badania historyczne i badania porównawcze i ich zastosowanie w pedagogice, przedstawiono korzyści i ograniczenia ich stosowania. Te składniki treści pozwalają czytelnikowi poznać wielorakie aspekty zagadnienia. Wykorzystanie metodologii badań historycznych w historycznych badaniach pedagogicznych wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na prowadzenia krytykę źródeł wykorzystywanych w poznaniu. Autor pracy zwraca uwagę na niedookreślone powiązania między badaniami dotyczącymi współczesnych faktów i zjawisk a historią wychowania i myśli pedagogicznej. Wskazuje trzy podejścia decydujące o charakterze powiązań między tymi sferami. Za najbardziej inspirujące uznać warto historię wychowania jako uniezależniającą się dyscyplinę naukową od pedagogiki i od historii.

W dalszej części tego rozdziału przedstawiona została użyteczność wyrażająca się w wykorzystywaniu dorobku historii wychowania jako materiału poznawczego dla pedagogiki zorientowanej teoretycznie i praktycznie. W pedagogicznych badaniach porównawczych realizowanych przy stosowaniu badań instytucjonalnych i badań skoncentrowanych na zjawiskach, procesach pedagogicznych powinna być uwzględniana ekwiwalencja i kontekstualność. Te wymagania są ważne w badaniach porównawczych, gdyż ukazują wagę doboru i definiowania zmiennych oraz ich wskaźników. Trafnie dobrane przykłady badań porównawczych doskonale ilustrują najważniejsze cechy tych badań.

W następnej części pracy przedstawione zostały badania teoretyczno-praktyczne wyróżnione ze względu na rodzaje problemów badawczych. Określono pięć sposobów realizowania tychże badań, które zdaniem autora stwarzają szanse rozwojowe pedagogiki. Warto zwrócić uwagę na sformułowaną przez autora pracy

przeostrogę, przed nadmiernym rygoryzmem metodologicznym, by nie utracić sensu prowadzonych badań.

Treść tego rozdziału jest syntezą zasadniczych wątków recenzowanej pracy, dlatego warto powrócić do niego, po zapoznaniu się z całym tekstem pracy. Można też od niego rozpocząć lekturę, aby stworzyć sobie mapę zagadnień przedstawionych przez autora, które są precyzyjne określone i uporządkowane, co stanowi o dużej wartości tej pracy.

W kolejnej części pracy przedstawione są możliwości i warunki wiązania badań z pogranicza pedagogiki i nauk pomocniczych. Każda ze szczegółowych nauk pedagogicznych wyznacza możliwości współdziałania w zakresie badań z innymi naukami. Współpraca pedagoga i badacza z danej dyscypliny określana jest jako współpraca dwustronna, a gdy współpracują pedagodzy i badacze z wielu dyscyplin określana jest jako wielostronna. Autor przedstawia trzy modele prowadzenia takich badań. Celne spostrzeżenie autora dotyczy warunków, które powinny być spełnione dla ich realizacji: wzajemna orientacja w osiągnięciach nauki, ustalenie płaszczyzny językowej, budowanie systemu ogólnego ujmującego badane zjawiska.

Ostatnia część pracy przedstawia twórcze wiązanie badań pedagogicznych z praktyką szkolną. Ten obszar poznania w pedagogice jest postrzegany jako niezwykle ważny, ponieważ występują trudności w wykorzystywaniu teoretycznej wiedzy pedagogicznej w praktyce. (s. 127) W celu zrozumieniu stanowiska autora pracy, odnośnie używania terminu badania pedagogiczne, jako pośredniego sposobu wyrażenia teoretycznej wiedzy pedagogicznej, potrzebna jest znajomość zagadnień przedstawianych we wcześniejszych częściach książki.

Autor przedstawia możliwość tworzenia powiązań teoretycznej wiedzy pedagogicznej z praktyką szkolną przy rozwiązywaniu problemów badawczych, w toku realizacji różnego rodzaju badań, poznawania działań badawczych przez nauczycieli w praktyce i wspólnych działań badaczy profesjonalnych i nauczycieli. Aby można tworzyć takie powiązania, autor zwraca uwagę na pożądane u nauczycieli cechy takie jak, aktywna postawa recepcyjna, umiejętność przetwarzania konstruktów teoretycznych na język działań praktycznych oraz zdolność do współdziałania w rozwiązywaniu problemów. Wielorakie uwarunkowania przedstawione przez autora pracy uświadamiają czytelnikowi trudności, z jakimi przy tworzeniu powiązań może mieć do czynienia. A jednocześnie jest to wskazówka do zwrócenia uwagi na te elementy, które powinny być uwzględniane przy tworzeniu powiązań teoretycznej wiedzy z praktyką pedagogiczną.

W zakończeniu autor publikacji formułuje ważne przesłanie dla czytelnika, aby niezwłocznie podejmować trud poszukiwań służących tworzeniu pedagogiki, która będzie sprymierzaniem dla praktyki.

Indeks rzeczowy i osobowy ułatwia czytelnikowi orientację w zagadnieniach przedstawionych w książce.

Wymagania intelektualne stawiane czytelnikom tekstu, autor łągodzi kończąc każdy z rozdziałów literackim posłowiem, które trafnie ilustrują ich sens.